

Til Fritidsrådet, Viborg Kommune

Evalueringsrapport af forsøget "Liv i landområderne" med forhøjet tilskud til nye folkeoplysende aktiviteter i landområder i Viborg Kommune.

Baggrunden for forsøget:

I de senere år har der generelt været en tendens til, at aktiviteter under den folkeoplysende voksenundervisning i Viborg Kommune er blevet centraliseret og har koncentreret sig om de større byer, især Viborg by.

Hos LOF Midtjylland mærkes denne tendens tydeligt, men man kan også se eksempler på, at mindre, lokale folkeoplysende foreninger helt har stoppet med aktiviteter og foreninger nedlagt.

LOF Midtjyllands erfaring – som formegentlig kan tages som et generelt billede af tendensen – er, at det kan være meget svært at samle de 10 personer, der typisk skal til, for at igangsætte hold, i de mindre lokalsamfund. Udgiften til lærerløn er jo den samme, uanset om der er seks eller tolv deltagere på et hold. Og vælger man at beregne deltagerprisen ud fra et minimum på seks, vil prisen for en sådan aktivitet blive meget høj.

Formålet med projektet Liv i landområderne var at skabe forudsætning for igangsætning af aktiviteter inden for den folkeoplysende voksenundervisning, i de tyndt befolkede områder af kommunen. Aktiviteter, der ville kunne være med til at understøtte lokalt sammenhold i Viborg Kommunes mange mindre byer og landdistrikter samt fremme demokratiforståelse og aktivt medborgerskab. Hermed også et forsøg på at gøre det mere attraktivt at bo i disse områder og give flere borgere lige muligheder for oplevelser og læring. Endelig skulle projektet danne grundlag for en kvalificeret beslutning om, hvorvidt tilskudsstørrelsen kunne sættes gang i områder, hvor man ikke tidligere har haft succes med at få nye aktiviteter op at stå.

Godkendelse af forsøget:

Folkeoplysningsudvalget valgte at godkende forsøget med forhøjet tilskud til nye aktiviteter i landområderne. Forsøget skulle køre i en to-årig periode i skoleårene 2017/18 og 2018/19 efter følgende model:

Der ydes et særligt undervisningstilskud på 5/7 af lærerlønnen til nye hold i tyndt befolkede områder.

Tilskuddet ydes til aktiviteter inden for den folkeoplysende voksenundervisning i landområder og mindre byer under 2000 beboere, hvilket udelader aktiviteter i Viborg, Bjerringbro, Karup og Stoholm. Der gives kun tilskud til hold, der har minimum 6 og maks. 8 deltagere. Alle aktører inden for den folkeoplysende voksenundervisning vil kunne få andel i det forhøjede tilskud, når de beskrevne kriterier er opfyldt. Det forhøjede tilskud tildeles efter først-til-mølle-princippet, og nye kursusaktiviteter meldes ind til forvaltningen ved igangsætning af hold.

(Bemærkning: samme model kører nu som permanent ordning i flere kommuner)

Folkeoplysningsudvalget valgte at afsætte 75.000 kr. pr. skoleår til denne ordning. Beløbet blev taget fra akkumuleret overskud på folkeoplysningens budget.

Forsøgsordningen dækker hele tilskuddet på 5/7 af lærerlønnen.

Evalueringsrapport af forsøget

Forsøgsordningen kører nu på sidste halvår. Muligheden er præsenteret på Viborg Kommunes hjemmeside og fremlagt gennem Viborg Folkeoplysnings Samråd og gennem samarbejde med Viborg Landsbysammenslutning.

LOF Midtjylland har som den eneste aftenskole (indtil 1. januar 2019) benyttet sig af denne mulighed. For LOF har det betydet, at der er blevet rettet en bevidst opmærksomhed på muligheder for udbud af aktiviteter i Viborgs landområder. Initiativet til disse nye kurser er typisk kommet fra LOF og er startet med et indledende arbejde med afdækning af eksisterende fritidstilbud i de enkelte områder for at kunne supplere disse bedst muligt med aktiviteter inden for den folkeoplysende voksenundervisning. Og i og med at der har været et forhøjet tilskud, har vi set det som en realistisk målsætning at samle seks personer, og det har kunnet hænge sammen – også økonomisk, da forsøgsmidlerne var en selvstændig bevilling, uafhængig af den eksisterende undervisningsramme for området.

Det har haft den positive effekt, at der er blevet igangsat en lang række aktiviteter i områder, hvor der ikke tidligere har været sådanne. Det drejer sig om følgende steder, spredt ud over det meste af kommunen: Frederiks, Rødkærsbro, Mammen, Hammershøj, Tindbæk, Skals, Hald Ege, Tapdrup og Bruunshåb.

Indholdet har været madlavning, engelsk, pileflet, keramik, yoga, haveplanlægning, beskæring mv. I alt har der været igangsat aktiviteter de første tre halvår svarende til 280 lektioner og et tilskud under denne ordning på i alt 64.694 kr. I foråret 2019 er der planlagt 7 hold med i alt 112 lektioner, forudsat alle igangsættes.

En anden positiv effekt af denne forsøgsordning har været, at der faktisk er eksempler på, at kurser, der som start var tænkt udbudt under landsbyordningen, er blevet konverteret til ordinære, almene hold, da interessen viste sig at være så stor, at der var basis for dette. Det gælder blandt andet yoga i Løgstrup og yoga i Rødding. Begge steder er der nu igangsat to almene hold med henholdsvis 10 eller 12 deltagere.

Der er kommet mere undervisningsaktivitet og dermed mere "liv i landområderne".

Anbefaling

Set i lyset af de erfaringer LOF Midtjylland har gjort med den nye tilskudsmulighed de sidste kursussæsoner, er det vores anbefaling, at tilskudsordningen som beskrevet under forsøget, gøres permanent.

Hermed vil Fritidsrådet være med til at støtte op om Viborg Kommunes nye strategi mod "Sammenhæng for borgerne" med temaet Oplevelser & Fællesskaber: "Vi ønsker alle borgere i Viborg Kommune har mulighed for at indgå i sunde fællesskaber ..." og temaet Bæredygtighed, hvor der er en politisk målsætning om "vækst i alle lokalsamfund over 200 indbyggere".

Folkeoplysende aktiviteter kan være med til at understøtte lokalt sammenhold, gøre det mere attraktivt at bo i disse områder og give flere borgere lige muligheder for oplevelser og læring.

Med fremtidsforsker, Jesper Bo Jensens, ord (frit gengivet): "Vi går fra geografiske fællesskaber til næsten helt globale fællesskaber. Lokalområder tømmes for naturlige fællesskaber, og der opstår et tomrum. Der er behov for nye fællesskaber i lokalområdet - strukturen for disse frivillige fællesskaber skal ofte skabes udefra – gennem kommune, boligforening etc."

Ved at have mulighed for et forhøjet tilskud er der en realistisk chance for at få aktiviteter op at stå, og der er et økonomisk incitament for den enkelte aftenskole til at lægge arbejde i at få igangsat ny aktivitet.

Rammen til undervisningsaktivitet er i forvejen opbrugt - her henvises til den oversigt over omfordeling i 2018, der blev omdelt på sidste Fritidsrådsmøde. Denne oversigt viste, at der havde været undervisningsaktivitet i 2018, der efter omfordeling kunne have udløst tilskud på yderligere næsten 90.000 kr. Forhøjes rammen **ikke**, er det tvivlsomt, om det vil udløse ny aktivitet i landområder. De fleste aftenskoler udnytter i forvejen deres ramme til fulde, og skal der gennem denne ordning sættes nye hold i gang i nye områder, vil det være på bekostning af allerede eksisterende hold.

Aktiviteter i landområder bør også fremadrettet blive tilgodeset med et forhøjet tilskud – enten ved en generel forhøjelse af rammen for tilskud til undervisning, eller ved at man opretter en ny pulje med yderligere midler målrettet kursusaktivitet i landområderne.

Denne anbefaling støttes af Viborg Folkeoplysnings Samråd.

Birthe Nørskov
LOF Midtjylland